

עיתון התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 257

דברים תשע"ב

וכן כאן, הקדים "וחצרות" – מעשה קרח, ל"די זהב" – מעשה העגל, כי לולא מעשה קרח, היה יכול משה לבטל ולשרש חטא העגל מעקרו, אך בגלל מחלוקת קרח עליו נחלש כחו ונשאר מעוון זה פגם לדורות.

... "ודי זהב" (א, א)

כתב בספר "אגרת הטיול", כי התבה "זהב" היא ראשי תבות לשלש הברכות הראשונות שבברכת המזון, שהן מדאורייתא: זן, הארץ, ובונה ירושלים.

ולכאורה, הקשר בין ברכת המזון לחטא העגל אינו מובן. כתב בספר "טיול בפרדס" להסביר זאת, על פי דברי הגמרא במסכת ברכות (כ ע"ב), וזה לשונה: "אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: 'רבונו של עולם, כתוב בתורתך (דברים י, יז): אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד', והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב (במדבר ו, כו): 'ישא ה' פניו אליך'. אמר להם: 'וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה (דברים ח, י): ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך, והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה!'"

העולה מדברי הגמרא הוא, כי הקב"ה מוכן לשאת לנו פנים ולכפר על כל חטאינו, ואפילו על חטא העגל הרמוז במלים "ודי זהב" (רש"י), וכל זאת הוא רק מפני שאנו מדקדקים בברכת המזון. והיכן רמוזה ברכת המזון בחטא העגל? במלה "זהב", שהיא ראשי תבות של שלש הברכות מדאורייתא שישנן בברכת המזון.

עוד בענין הנרמז במלה זהב:

בתרומת המשכן נאמר (שמות כה, ג), כי על בני ישראל להביא "זהב וכסף ונחשת". והנה, כל אחד מהחומרים הללו, מרמז על נתינה מסוג שונה.

זהב, ראשי תבות: זה הנותן בריא.

כסף, ראשי תבות: כשיש סכנה – פותח (ידו).

נחשת, ראשי תבות: נתינת חולה שאמר תנו.

אם כן "זהב" מרמז על הנתינה הטובה, שמקפיד תמיד על נתינת צדקה, גם אם אינו שרוי בסכנה או בחולי קשה. ועל כך מרמזת לנו התורה באמרה "ודי זהב", כלומר, שבזכות מתן הצדקה של זהב – זה הנותן בריא, זכינו שהקב"ה מחל לנו על חטא העגל. ואמנם, זהו גם סיומה של הפטרת פרשה זו: "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" (ישעיה א, כו), הנביא מבשר לנו שזכותה של מצות צדקה תעמד לנו לביאת גואל צדק.

"ואצוה את שפטיכם בעת ההוא לאמר שמע בין אחיכם ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו" (א, טז)
בטרם הכרעת גזר הדין מצווים השופטים "שמע בין אחיכם", שכן לעתים עצם השמיעה לדין ודברים

"אלה הדברים" (א, א)

רבי חיים, אחיו של המהר"ל מפראג, בספרו "ספר החיים", דורש את שמות הפרשיות של ספר דברים כמין חמר:

אלה הדברים שאני מדבר, כך פונה משה אל עם ישראל. ואתחנן – אני מתחנן שתקשיבו, עקב – מכיון שראה – תראה את המצב: הרי יש שופטים בארץ [כשם שיש דין בעולם הזה, כך בעולם הבא יש דין ויש דין, כלומר יש שכר ועונש], ועתה כי תצא מהעולם וכי תבוא אל העולם הבא, תצטרך לשלם על מעשיך. לכן אתם נצבים היום, אבל למחר וילך, אל תשכחו שיום יבוא ותלכו לעולם הבא, ואז אני מבקש האזינו לדברי, ותבוא עליכם זאת הברכה...

"וחצרת ודי זהב" (א, א)

ברש"י: וחצרות – במחלקתו של קרח. ודי זהב – הוכיחן על העגל שעשו בשביל רב זהב שהיה להם.

וקשה, הרי חטא העגל היה קודם מחלקתו של קרח, ולמה נזכר אחריו?

בספר "יוסיף לקח" באר: רואים אנו בחיים בני אדם שאינם מאמינים בשום דבר נעלה, בשום דבר שבקדושה אלוקית, ובכל זאת נוטים להאמין בדברי הבל וריק, בכל מיני אמונות תפלות, כאובות, ידעונים וכל מיני קוסמי קסמים ולוחשי לחשים.

והנה, לאדם תמים שנכשל פעם בלכתו אחרי תוהו עוד נתן לסלוח, אבל מי שהנו מלא רוח כפירה ובקורת על עקרי היהדות וגלויי הנביאים, אם הוא נוטה להאמין בדבר כזב ושוא – לו, קשה לסלח!

לכן, הקדים כאן הכתוב מחלוקת קרח ועדתו לחטא העגל, שכן במחלקתו של קרח שלא רצו להאמין במשה נביא ה', התעורר ביתר שאת עון מעשה העגל, אז נתגלה קלונם: את פי משה עבד ה' המרו, בנבואתו כפרו – ואלו בעגל הזהב האמינו ואמרו "אלה אלהיך ישראל".

ובספר "תפוחי חיים" באר, לפי מה שכתב בספר "מעגלי צדק" לישב דברי חז"ל שאמרו: "לא חרבה ירושלים אלא מפני שבזו בה תלמידי חכמים" (שבת קיט ע"ב). וקשה, שהלא מבואר שם בגמרא שגם שאר עברות היו ביניהם, ואלו מלשון חז"ל משמע שהחורבן היה רק מפני שבזו תלמידי חכמים!

ותרך, שכל זמן שכבדו לחכמים וצדיקים, אף על פי שהיו להם חטאים רבים לא נענשו, כי הצדיקים היו מבטלים את הגזרות, כענין מה שאמרו חז"ל: "צדיק גוזר והקב"ה מקים, הקב"ה גוזר וצדיק מבטל", אבל כשבזו את החכמים – אז תש כחם של החכמים להגן עליהם, יען כי שוב לא היתה לאנשי העיר התקשרות עמהם.

בן מלך אחד פנה לאביו ביום מן הימים והודיע לו כי רוצה הוא לראות עולם ולפתוח את אפקיו למקומות רחוקים וזרים.

"אפליג בים", תאר את תכניותיו כשעיניו בורקות, "אקח עמי סחורה בכמות גדולה, אסע ואמכור אותה ברחבי העולם, ואהיה עשיר גדול".

"הו, בני", נסה המלך למתן את התלהבותו, "דע לך שלא הכל זוהר כל כך... מסע בים הוא מסע מסוכן ביותר, היס נראה לך לפעמים כחבר, אבל פעמים רבות מאד מתגלה הוא בבוגדנותו...".

אך המלים נפלו על אזנים אטומות. הבן היה נחוש בדעתו לנסוע, ויהי מה.

לבסוף אמר לו המלך: "רואה אני כי אינך רוצה לשמוע בקולי, לך, אפוא, ועשה ככל שיעלה על דעתך, איני מברך אותך שתצלית... אבל דבר אחד אבקש ממך, בכל מחיר – כשהשטויות שאתה בוחר לעשות יתנקמו בך, ואתה תענש חמורות עליהן, אנא ממך, אל תתבייש לבוא אלי ולבקש ממני סליחה, אל תתבייש לחזר אלי ולבקש ממני עזרה, אני מבטיח לך, שאעזור לך!...".

זהו שאומר הקב"ה לכנסת ישראל: כשיהיה צר לכם, וכל הדברים הללו ימצאכם באחרית הימים, אנא מכם, אל תתנו לבושה מפני להמשיך ולהרחיק אתכם ממני! שובו אלי, בקשו את סליחתי, ואני אעזור לכם ואשוב אליכם!

"ואכלת ושבעת וברכת" (ח, ו)

הברכה הגדולה ביותר לאדם היא שיכיר בטובה שנתנה לו ויברך לאלקיו "על הארץ הטבה אשר נתן לך", שכן פעמים רבות זוכה האדם לכל טוב, אולם מאחר והוא אינו נותן לב לכך, הריהו כמי שלא קבל מאומה.

בהגדה של פסח "מעשה רב" מובא שרבי זלמן סורוצקין מספר כי באחד הימים הגיע אדם צדיק לעיירה כלשהי, והבחין בשואב המים, יהודי מבגר וישיש, נושא בקשי את אסל הדליים על שכמו.

"מה שלומך, רבי יהודי?" פנה אליו, ובתשובה זכה לשמע אנחה קורעת לב: "כמה קשה לי, אין בי כל כח... כמה אמלל אנכי...".

למחרת היום, שוב הבחין באותו שואב מים, הפעם היתה נסוכה הבעה של תקוה על פניו, ובתשובה לשאלת שלומו, הוא נענה ואמר: "ברוך ה' יום יום, העבודה, אמנם, קשה, אולם אם בגילי עוד ביכולתי לסחב דליים כבדים כל כך, איני יכול שלא להודות לבורא יתברך!".

אותו אדם – בשני ימים נפרדים, ביום הראשון הוא אומלל שבאומללים, ואלו ביום השני – הוא שבע רצון. על כך אומר דוד המלך (תהלים קמה, טז): "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון", החסד הגדול ביותר לאדם הוא הרצון שאותו הוא נוטע בו ביחס למצב ולנתונים שהוא התברך בהם, שכן את אותם מאורעות ונתונים יכול האדם לחוות בצורה נעימה יותר, או באופן הפחות נעים.

המתנהלים בין המתדיינים, שופכת אור חדש על נושא הדיון, ומסייעת לשופט להוציא את הצדק לאור.

ה"ציצים ופרחים" מספר שסבו הגדול, רבי משה חיים זצ"ל, אביו של ה"בן איש חי", דן פעם בין יהודי לגוי: הגוי טען שהיהודי חייב לו סכום כסף כלשהו, ואילו היהודי הכחיש זאת בכל תוקף.

הרהר הרב מעט, ואחר אמר להם שהוא צריך להוסיף לחשוב על כך, ולשם כך הוא יוצא לשאוף אויר בחוץ.

מיד לאחר שיצא מבית המדרש, נמלך בדעתו ושב לעזרת הנשים, לפתע הוא שומע את הגוי פונה אל היהודי ואומר לו: "האינך מתבייש לעמוד ולשקר כך, מול ארון הקודש שלכם? הלא יודע אתה שהנך חייב לי!".

נענה לעומתו היהודי: "ומה אתה חושב, אם אשלם לך, לא יהיה לי ממה לפרנס את ילדי, ויהיה עלי לעבוד קשה... חייב אני לכפור בכסף הזה!".

בזכות אותה שיחה סתמית ושמיעת בעלי הדין – יצא הצדק לאור!

"רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח" (ד, ט)

אזהרה מיוחדת הזהירנו הקב"ה מפני שכחת מעמד הר סיני, הברקים, הקולות והדברים שנאמרו שם, והורה לנו שהדברים צריכים להיות חקוקים היטב על לוח לבנו.

כל אחד ואחד חייב לעשות את מרב המאמצים לשם כך, אולם מידת הצלחתו שלא לשכוח, תלויה כבר בידי שמים, בכשורים בהם ניחן מאת הבורא יתברך.

מושג כלשהו ב"לא תשכח" של גאוני הדורות, נוכל לקבל מן הספור הבא, המובא בספר "שמוש חכמים":

באחד הימים פגש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל את הרוגצו' בר זצ"ל.

שאל אותו הרוגצו' בר: "מה כבודו עושה?".

"לומד עם ילדים", ענה לו רבי אלחנן.

"היכן?".

"בישיבת ברנוביץ".

"ומה חדשתם?".

בתשובה נענה רבי אלחנן ואמר לו חדוש מסוים שחידש.

"בארבעים שנה לא חדשתם כלום?", התפלא הרוגצו' בר.

נסה רבי אלחנן להבין את כוונתו, עד שנזכר, כי, אכן, כארבעים שנה (!) קודם לכן פגש בו ואמר לו בדיוק את אותו חדוש...

"בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך ושמת בקלוי" (ד, ל)

כמה רבים רחמיו של הבורא וכמה גדולה אהבתו לבניו! לאחר כל האזהרות מפני החטאים, והעונשים הצפויים לעוברי רצונו, הוא מזכיר לעמו, שגם אם יענשו ויתרחקו מעמו, עדיין פתוחה לפנייהם הדרך לשוב אליו ולשמוע בקולו.

בספר "מנחה בלולה" מביא על כך משל נפלא המדגים את הדברים:

